

Ilona Rupaine
Foto: Evija Pušmucāne

Ezerzemes cielaviņa

Uz Ludzu, Latvijas vecāko un ezeriem ieskaitāko pilsētu, devos saulainā vasaras dienā. Rīpojot pa gludo A12 autoceļa Rēzeknes–Ludzas šosejas posmu, ceļa biedrenei stāstīju par savu pēdējo Ziemassvētku pieredzi Raipoles baznīcā. Biju aizkustināta par tās sakoptību, mājīgumu, siltumu, pārdomas rosinošiem priesteru vārdiem un skaisto muzicēšanu. Atbraukusi mājās, steidzu meklēt internetā, kas ir šīs baznīcas ērģelnieks. Izrādījās – **Lolita Greitāne**. Toreiz nodomāju – kā gan viņai atrodas laiks vēl arī baznīcai. Laiku, precīzāk – tā trūkumu, sarunā ar Lolitu piesaucām vairākkārt. Ja diennaktī būtu vairāk nekā 24 stundas, Lolita labprāt nodarbotos ar rokdarbiem, komponētu, darbotos ar baznīcas draudzes kori un vēl, vēl, vēl... Šobrīd viņa ir Ludzas Mūzikas pamatskolas direktore, viesu nama „Ezerzemes” saimniece, Ludzas novada domes deputāte, jauktā kora „Austrumstīga” diriģente un bērnu vokālās popgrupas „Cielaviņa” vadītāja.

Vai tu meklē darbus, vai arī darbi atrod tevi?

Droši vien, ka pati tos meklēju. Man gribas vēl tik daudz iemācīties un izdarīt ko jaunu. Tagad ir tik daudz iespēju, arī internetā var daudz ko apgūt.

Kā tu, Rīgas meitene, nonāci Ludzā?

Esmu dzimusi Rīgā, mācījos tur līdz pat Mūzikas akadēmijas beigšanai. 1986. gadā atbraucu uz Ludzu. Tas gan nebija tā vienkārši – iebakstīju kartē ar pirkstu un braucu. Šeit dzīvoja mana vīra vecāki, Ludzas rajona Nirzā man bija vectēva mājas. Lai arī maniem vecākiem Carnikavā bija vasarnīca, katru vasaru braucu uz vecvecāku mājām. Mani vairāk vilka tieši uz šejieni. Vectēvs ar vecmammu bija ļoti jauki un strādīgi cilvēki, patika šīs vietas plašums, tas, ka maz cilvēku. Manam vectēvam bija zelta rokas, viņš prata visus koka darbus, un arī dzelžus pie viņa daudz brauca remontēt. Vectēva mājas vieta bija Kušneru sādžā, māju nosaukumu jau toreiz nebija. Tikai pēc tam zemes uzmērītāji tām deva vārdu „Ezerzemes”. Tā šīs mājas, kurās dzīvo mana ģimene, sauc arī šodien. Vectēva mājai blakus bija vēl divas līdzīgas mājas, kas piederēja viņa brāļiem. No trijām mājām tikai mēs savu māju esam saglabājuši, abas pārējās mājas vectēva brāļu bērni pārdeva. Tajās tagad atrodas viesu nams „Zirga smaids”. Mums paveicās, ka vectēva īpašumi bija pie ezera ar diezgan iespaidīgu, apmēram 300 metru garu krasta līniju. Zemes kopumā nav daudz, tikai astoņi hektāri. Tādā platībā ar lauksaimniecību nodarboties nav jēgas. Kā jau Latgalē ierasts, vectēvs nāca no lielas ģimenes, viņi bija deviņi bērni. Vecmamma arī ir latgaliene, nākusi no Kreičiem, kas ir tepat pie Ludzas. Lai arī vectēva un viņa brāļu uzvārds bija Žuki, visi apkārtējie viņus sauca par Jākupāniem. Izpētīju, ka tas, iespējams, bija tāpēc, ka vecvectēva vārds bija Jēkabs. Kušneros vecāki cilvēki vēl joprojām arī

mūs sauc par Jākupāniem. Vectēvam bija pieci bērni, meitiņa nomira, vēl maza būdama, palika četri dēli. Mans tētis ir jaunākais un vienīgais, kurš no brāļiem vēl dzīvs. Šobrīd viņam ir 86 gadi. Visi četri brāļi aizgāja prom no tēva mājām, trīs uz Rīgu, viens uz Ludzu. Lai gan mūsu dzimta bija liela, īstie brālēni un māsīcas man ir tikai divi. Mamma brālim un māsai pēcnācēju nebija. Tētis pēc armijas palika dzīvot Rīgā. Piecdesmitajos gados tā bija ļoti izteikta tendence, daudzi no laukiem devās prom uz pilsētām. Arī mani vecāki. 1986. gadā kopā ar savu vīru atbraucu uz Ludzu. Dzīvojām pie viņa vecākiem. Ar savu pirmo vīru nodzīvoju ļoti neilgu laiku, jo drīz pēc kāzām viņam atklāja audzēju. Cīnījāmies un ārstējāmies trīs gadus. Kopš to dienu notikumiem ir pagājuši jau 33 gadi, kuru laikā likās – tūlīt, tūlīt tiks izgudrotas zāles un cilvēku ciešanas tiks mazinātas, bet īsti nekas nav mainījies vēl joprojām. Man, jaunai meitenei, tā bija ļoti sāpīga un traģiska pieredze. Tagad, kad man ir grūti, es atceros tā brīža izmisumu un saku, ka ikdienišķas problēmas nav nekas. Pats svarīgākais cilvēkam ir veselība, veselība un vēlreiz – veselība. Pēc kāda laika apprecējos vēlreiz, ar vīra brāli, tāpēc paliku pirmā vīra uzvārdā. Atbraucot uz Ludzu, sāku strādāt mūzikas skolā, kur strādāju joprojām. Tas, par ko varu būt lepna, ir Ludzas Mūzikas pamatskolas izveidošana. Apvienojām pamatizglītību ar profesionālo mūzikas ievirzi. Šo procesu uzsākām 1997. gadā. Tādas skolas tolaik Latvijā bija retums, šķiet, līdzīga pamatskola bija tikai Baldonē, uz kuriem braucām iegūt pieredzi. Ļoti grūti bija dabūt gatavu šo ideju. Nevienš īsti nesaprata, kas tas būs un kāpēc mums to vajag. Tagad to grūti saprast, jo šobrīd skolu modeļi ir ļoti dažādi. Tikāmies ar izglītības ministru, lai pierādītu savas ieceres dzīvotspēju. Par laimi, mūsu ideja ministrijā guva atbalstu. Pozitīvi nostrā-

dāja tas, ka tolaik Ludzā bija daudz bērnu, trūka telpu, skolas strādāja divās maiņās. Man radās doma – tiem bērniem, kuri iet mūzikas skolā, šajā pašā skolā piedāvāt apgūt vēl arī pamatizglītības priekšmetus. No rīta – vispārējo priekšmetu nodarbības, pēcpusdienā – mūzikas skolas stundas. Tas izdevās, un tā šī ideja dzīvo jau vairāk nekā 20 gadus. Vecāki ir apmierināti, jo bērni pēc stundām nav jāizņem un vēl kaut kur jāved. Viss notiek tepat, vienā skolā. Diemžēl telpu trūkuma dēļ vairāk par četrām sākumskolas klasēm skolā uzņemt nevaram, lai gan interese turpināt mācības šādā skolā būtu.

Vai jaunā skolu reforma neapdraud jūsu skolas pastāvēšanu?

Draudi pastāv visu laiku. Var jau pateikt – Ludzā ir divas lielas skolas, kāpēc vajag vēl vienu skolu? Mums par labu ir arguments, ka mēs ļoti racionāli izmantojam līdzekļus – telpas ir vienas un tās pašas, tās ir noslogotas. Pārējās problēmas ir līdzīgas kā citās Latvijas un Latgales skolās, kā daudzās mazpilsētās, arī pie mums notiek „cīņas” par bērniem, skolotāji noveco. Ar sākumskolas skolotājiem šobrīd problēmu nav, bet mūzikas skolas kadri mani dara bažīgu – kas strādās, ja skolotājs aizies pensijā vai dosies dekrēta atvaļinājumā?

Kādas ir jauno cilvēku perspektīvas mazpilsētā?

Ja profesija ir pieprasīta, tad darbs mazpilsētā būs. Ja jautā par brīvo laiku, tad – kurš ko grib darīt? Ja grib izklaidēties, tam Ludzā ir maz iespēju. Koncertus apmeklēt var ļoti labi – gan Ludzā, gan „GORĀ” Rēzeknē. Jaunai ģimenei mazpilsētā ir labi, viss ir uz vietas, ir ļoti plašs pulciņu un citu nodarbību piedāvājums bērniem, viss ir kompakti, nav jātērē laiks pārbraucieniem. Ir, kur dzīvot, daba visapkārt. Nav sastrēgumu, mierīgi. Protams, kas kuram patīk? Citiem varbūt tieši vajag šo ātrumu, skrējieni un nemieru. Tas,

kas nav labi, ir pakalpojumu pieejamība. Nesen man sasāpējās zobs, ir vasara, daudzi ārsti atvaļinājumā. Rēzeknē pieraksts tikai uz septembri. Kādi varianti? Raut to zobu ārā, vai arī braukt uz Rīgu? No manas mājas Nirzā līdz Ķengaragam ir 310 kilometri. Atbraucēji saka: viss ir tik jauki, bet tik tālu, tik tālu. Es ironizējot atbildu, ka mums jau gan tā Rīga ir tuvāk. Mēs esam pieraduši pat vairākas reizes nedēļā braukt uz Rīgu, bet tam rīdziniekam nokļūt Latgalē gan ir vesels notikums.

Kāds bija tavas ģimenes ceļš līdz Nirzas mājai un viesu nama izveidei?

Maz trūka, lai arī mēs vectēva māju būtu pārdevuši. Abi vecvecāki nomira, tētis vēl dzīvoja Rīgā un brauca šo māju sargāt. Tad, šķiet, 1995. gadā mans tēvs „Lauku Avīzē” izlasīja rakstu, kurā asociācija „Lauku ceļotājs” aicināja lauku īpašniekus pieteikties lauku tūrisma attīstībai. Atbrauca eksperti, iedrošināja, un tad jau 1996. gadā uzņēmām pirmo tūristu grupu. Kad es to tagad atceros – tās bija šausmas! Mums vēl nebija nekādu viesu numuru, viesus uzņēmām savā lauku mājā. Tā bija lietaina vasara, viesi atbrauca ar autobusu, kas turpat pagalmā arī iestrēga. Trīsdesmit viesus saguldījām mājās uz grīdas, cienājām viņus ar kartupeļiem un cīsiņiem, visi izskatījās apmierināti. Tajā laikā man jau bija mobilais telefons, „Benefon” ražotais – tāds kārtīgs ķieģelis. Viens no viesiem pa dienu man jautāja: „Vai jums gadījumā nav mobilā telefona lādētāja? Droši vien, ka nav, un tomēr?” Es saku: „Kāds jums ir telefons?”, viņš atbild, ka *benefons*. Es saku – jā, man ir. Viņš bija mēms. Vakarā visi aiziet gulēt. Telpā, kur gulēja viesi, ieslēdzu mūziku. Tas bija pāna flautas ieraksts. Guļu un aizsienas dzirdu, kā viens no viesiem čukst: „Tāda mūzika, it kā šis būtu mūsu pēdējais vakars”, otrs saka: „Bet iedomājies – šeit ir *benefona* lādētājs!!!”

Tā mēs sākām. Toreiz lauku tūrisms tikai sāka attīstīties, devāmiens pieredzes braucienos uz Vāciju, Franciju. Arī mēs sākām attīstīties, izbūvējām ģimenes numuru, virtuvi. Tajos gados bija ļoti labs atbalsts no tā sauktajiem PHARE projektiem. Brīvdienu māju uzcēlām no nelauksaimnieciskās uzņēmējdarbības atbalsta projektu līdzekļiem. Tur bija 50 procentu atbalsts, ņēmām kredītu. Bija nedaudz bail, bet tikām galā. Pirms pāris gadiem uzrakstījām projektu, lai celtu vēl vienu

brīvdienu māju. Projekts tika apstiprināts LEADER programmā, bet tad, kad sākām kārtot papīrus Lauksaimniecības atbalsta dienestā, saskāros ar tādu birokrātiju un papīru kalniem! No tā tik ļoti noguru. Arī būvnieks no manis atteicās, sakot, ka viņam nav laika ņemties ar dokumentāciju. Viņam pietiek klientu, kuriem nevajag šos papīrus. Beigu beigās mēs no šī projekta atteicāmies. Ja, vēl neuzsākot būvēt, bija tāda birokrātija, tad kas mūs sagaidīs pēc tam? Mans vīrs smējās, ka mazas būdiņas celtniecībai dokumentācija bija tik apjomīga, it kā mēs grasītos celt tirdzniecības centru. Ja būs iespēja, kādreiz būvēsim par saviem līdzekļiem. Tas, protams, ir sarežģīti, jo šim biznesam ir sezonāls raksturs. Viesu namu nevarētu

Mēs esam pieraduši pat vairākas reizes nedēļā braukt uz Rīgu, bet tam rīdziniekam nokļūt Latgalē gan ir vesels notikums.

izveidot, ja blakus nebūtu Nirzas ezera. Uzskatu – ja nav ezera, tad nodarboties ar lauku tūrisma Latgalē nav vērts. Ja nu vienīgi celt svinību namu. To Latgalē joprojām pietrūkst. Tūristi uz Latgali brauc dabas, ezeru dēļ. Viņi ir kļuvuši daudz prasīgāki. Deviņdesmitajos gados varējām tūristiem piedāvāt mūsu pašu dušu vai tualeti, bet tagad tas vairs nav iedomājami. Ir jābūt atsevišķām labierīcībām, tīrībai, kārtībai, sakoptai teritorijai. Mūsu Nirzas lauku mājā daudz darbojas vīrs, tā ir viņa galvenā darbavieta – labiekārtošanas darbi, zāles pļaušana, teritorijas uzkopšana, tā ir viņa rūpe. Vasarā, kad man ir atvaļinājums, ir aktīvāka tūrisma sezona, es palīdzu telpu un teritorijas uzkopšanā. Vasarā mūsu viesu māja ir gandrīz pilnībā aizņemta.

Vai saskati iespēju pagarināt tūrisma sezonu un piedāvāt tūristiem nodarbes arī pavasara, rudens un ziemas mēnešos?

Neesmu par to aizdomājusies, tie būtu tādi Napoleona plāni, kuriem šobrīd neredzu perspektīvu un iespēju. Protams, vienmēr var kaut ko uzlabot. Ja palielinātos tūristu skaits pilsētā, iespējams, arī mēs sarosītos. Tomēr nedomāju, ka citos gadalaikos kāds pie mums brauktu. Ludza ir ļoti skaista un sakopta pilsēta –

pilskalns, sinagoga, muzejs, baznīca, parks vismaz vienreiz ir noteikti jāredz. Vai kāds brauktu uz Ludzu otro reizi – nezinu. Bet varbūt es pati vēl daudz ko nezinu par šo pilsētu un novadu? Mūsu viesiem mēs vienmēr izstāstām, ko var redzēt Ludzā un tuvākajā apkārtnē, un visi ir ļoti patīkami pārsteigti par šo daudzveidību, sakot: mēs nedomājām, ka pie jums, Latgalē, ir tik skaistas un sakoptas vietas. Salīdzinot ar citiem reģioniem, Latgalē trūkst infrastruktūras, vietu, kur paēst. Mūsu viesu mājā un Ludzā ir daudz viesu no Krievijas, kuri te visbiežāk iebrāuc pārnakšņot. No mūsu mājas līdz Terehovai ir tikai 20 kilometri. Atbrauc maskaviēši, viņi ir sajūsmā par apkārtnes klusumu, dabu, apdulluši no svaigā gaisa, bet, atbraucot pieva-

karē, jautā, kur te var paēst? Mēs ēdināšanu nepiedāvājam, un arī Ludzā pēc deviņiem vakarā nekur paēst vairs nevar. Tā ir problēma. Krievu tūristam jo īpaši, pārtiku pāri robežai viņi nevar ievest. Mēs gan iesakām pa ceļam iebrāukt pārtikas veikālā, bet arī pārtikas veikals, piemēram, Zilupē strādā

tikai līdz deviņiem vakarā.

Kādi dzīves ceļi tevi atveda uz Raipoles baznīcu?

Spēlēju un dziedu Raipoles baznīcā, kad vien tur esmu. Jau no tā laika, kad atbraucu uz Ludzu. Gāju uz šo baznīcu vēl tad, kad biju skolniece. Atceros, ka tur bija mūzikas instruments harmonija, kurā ar putekļu sūcēju pūta gaisu, un taustiņi, uz kuriem bija uzlīmēti nošu nosaukumi. Es nāku un spēlēju, kopā padziedam arī kādu jaunu dziesmu, bet tas nav sistemātisks darbs, mums nav mēģinājumu. Ja manis nav, koris dzied bez manis. Cenšos svētdienās vai vismaz svētkos būt klāt. Gribētos atrast laiku darbam ar draudzes kori, bet pagaidām nesanāk. Būšu pensijā, varbūt tad (*smejas*). Arī baznīcas liturģiju apguvu pamazām, priesteris Arturs Mozga arī palīdz, pasaka, kā un kas jādara. Svētku dievkalpojumos reizēm piedalās arī mani bērni. Dēlam ir 18 gadi, viņš Ludzas mūzikas skolā pabeidza kora klasi, bet Rēzeknē – ģitāras klasi. Meita *Mediņos* (*Jāzepa Mediņa Rīgas mūzikas vidusskola – I. R.*) pabeidza pirmo kursu vijoles klasē. Vīrs labi spēlē ģitāru, mēs desmit gadus, kamēr vēl nebija bērnu, bijām kāzu muzikanti. Vīrs nepazīst notis, bet prot spēlēt mūzikas instrumentus. Es apbrīno-

ju, kā tā var. Arī kori „Austrumstīga” viņš ilgus gadus dziedāja, bet tagad tam vairs neatliek laika.

Tevis izveidotie Ludzas mūzikas kolektīvi ir jauktais koris „Austrumstīga” un popgrupa „Cielaviņa”.

Jauktais koris „Austrumstīga” darbojas kopš 2004. gada. Līdz tam bija Ludzas skolotāju koris, ko vadīja Jāzeps Senka. Kori izveidojām un darbojamies kopā ar mūzikas skolas kolēģi Evitu Podoļecu. Grūti ir sadabūt dziedātājus, īpaši vīru balsis. Reizēm pat rokas nolaižas, bet tad mēs ar Evitu sakām – nu nē, vai tad tiešām Ludzā pat vienu jaukto kori mēs nevaram saturēt? Cilvēkus jau var saprast. Tie, kuri kaut ko dara, darbojas visur. Viņiem ir ģimenes, bieži vien maiņu darbs. Liekas, kas gan ir viens mēģinājums nedēļā. Bet uz to pašu bieži vien ir grūti atnākt. Parunājot ar kolēģiem Rēzeknē, redzam, ka arī viņiem tādas pašas problēmas. Uz kādu brīdi tas nomierina, bet ko nozīmē – nomierina? Tuvojas koncerti, skates, repertuārs ir jāapgūst, bet ja nav apmeklējuma? Ir, protams, kora kodols, kas nāk uz visiem mēģinājumiem, bet ar pārējiem ir grūti. Cināmies. Saprotam, ka korim vismaz reizi gadā vajag braucienu, bet ne vienmēr tam var dabūt finansiālo atbalstu. Labi, ka pašvaldība palīdz. Sponsoru mūsu pusē ir

maz. Tie, kas ir, nesaskata šāda ziedojuma lietderību. Pēdējo reizi gan, pateicoties sponsoru atbalstam, devāmies uz Vāciju. Smējāmies, ka korim vieglāk tomēr ir braukt dziedāt uz Eiropu. Baltkrievijā un Krievijā pašdarbniekiem ir tik augsts līmenis, ka mums ir krietni jānopūlas. Smejos, ka mēs laikiem tomēr pamazām tuvojāmies tam Eiropas koru līmenim. Vēl jau viņi mūs apbrīno, bet cik ilgi?

„Cielaviņa” bija viena no pirmajām popgrupām Latgalē. Toreiz vēl popgrupu Latvijā nemaz tik daudz nebija. Kādreiz astoņdesmitajos gados, sēžot vienā kartupeļu vagā kopā ar toreizējo Ludzas Tautas nama direktoru Juri Prokofjevu, runājām par iespēju izveidot bērnu vokālo ansambli. Tā arī sākām. Ilgi komplektējām aparatūru – mikrofonus, sintezatorus. Viss bija jauns, nezināms, pati arī mācījās. Pirmais divu nedēļu brauciens uz Zviedriju, kas notika 1994. gada maijā, joprojām ir viens no maniem spilgtākajiem un emocionālākajiem ārzemju braucieniem. Braucām ar prāmi „Estonia”. To pašu, kas septembrī nogrima. Kad to uzzinājām, bija šoks. 30 gadu laikā esmu izskolējusi četras „Cielaviņas” grupas, tagad dzied piektā. Atceros visus bērnus, un to ir vairāk par simtu. Arī tos, kuri dziedāja tikai neilgu laiku. Visvairāk ar jauniešiem var izdarīt vidusskolas gadus, viņi tad ir tik varoši. Tāda man bija tikai

viena grupa. Diemžēl lielākoties grupā dziedošie jaunieši tajā darbojas līdz vidusskolai. Vēlāk mainās skolas, parādās citas intereses, bet bērni mani apciemo, mēs uzturam labas attiecības, tiekamies svētkos. Priecājos, ka lielākā daļa no ceturtās „Cielaviņas” grupas turpina profesionāli apgūt mūziku Rēzeknes un Rīgas mūzikas vidusskolās. „Cielaviņa” piedalās konkursos „Balss pavēlnieks”, „Dziesmu karuselis”, „Nāc sadziedāt”, tad tiek gatavotas īpašas konkursa dziesmas, kur ir svarīgs viss – aranžējums, tērpi, kustības, dziedājums. Ar disciplīnu grupā man nekad nav bijušas problēmas. Priecājos un brīnos, ka katra nākamā paaudze ir arvien attīstītāka. To, ko pirms pāris gadiem varēja izdziedāt skolas vecuma bērni, tagad var izdziedāt jau piecgaudīgie. Rakstu un aranžēju mūziku arī pati, lielākoties bērniem. Tā ir vēl viena lieta, kam gribētu pievērsties nopietnāk, bet arī pietrūkst laika.

Sarunas noslēgumā Lolitai jautāju, vai viņa var saukt sevi par ludzānieti? Nedaudz samulstot, viņa atbild, ka laikam tomēr ne. Ja paskaita Ludzā nodzīvotos gadus, tad ludzānietes statuss jau būtu nopelnīts, tomēr par savām mājām Lolita sauc Nīrzas „Ezerzemes”, bet par saviem vistuvākajiem cilvēkiem – savu ģimeni un darba biedrus. „Viņi ir lieli malači,” noteic Lolita. ●

The advertisement features a background image of a crowd of people at an outdoor event, overlaid with a semi-transparent red and orange geometric pattern. On the left, a large white diamond shape contains the text "iNOVUSS JAUNRADES FESTIVĀLS" at the top, a stylized logo in the center, and "MAGNETIC LATVIA" and "LUCAVSALA JĒLIAA" at the bottom. To the right of the diamond, the text "Tehnoloģijas. Inovācijas. Cilvēks. Nākotne. Tendences. Mūzika." is displayed. Below this, it says "Vasaras jaudīgākais inovāciju un tehnoloģiskās jaunrades pasākums — festivāls iNOVUSS!". The website "www.inovuss.lv" is listed below. At the bottom right, three white diamonds contain the dates "30. AUG", "31. AUG", and "01. SEP".